

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 8 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8 จำนวน 304 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 36 - 40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์มาเป็นเวลาระหว่าง 4 - 6 ปี และเคยมีประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามาแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 ความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 54 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากศึกษานิเทศก์อำเภอ / กิ่งอำเภอ จำนวน 279 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.78 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและแผนภูมิประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์มาเป็นเวลา 4 - 6 ปี มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 11 - 20 ปี และ เคยผ่านการอบรมทางการนิเทศการศึกษามาแล้ว

ตอนที่ 2 ความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอในด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านกระบวนการกลุ่ม ด้านการบริหารงานบุคคล และด้าน

การประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทักษะด้านความเป็นผู้นำ มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ปรากฏว่าความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ นอกนั้นมีความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับได้แก่ ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการพัฒนาหลักสูตร ทักษะการกระตุ้นครูให้เกิดความกล้าที่จะเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทักษะการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่มาพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ทักษะการนิเทศ ทักษะการเป็นวิทยากรในการอบรมสัมมนาทางวิชาการ ทักษะการวิเคราะห์และวิจารณ์พฤติกรรมการสอนในห้องเรียน ทักษะการประยุกต์วิธีการจัดการเรียนการสอน ทักษะการวางแผนปฏิบัติงานนิเทศ การศึกษา ทักษะการประสานงานในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางด้านวิชาชีพให้กับครู ทักษะการสังเกตการสอน ทักษะการให้ความช่วยเหลือครูในการจัดทำโครงการสอน ทักษะการสาธิตการสอน และทักษะการตัดสินใจ

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรากฏว่าความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก สำหรับข้อคำถามทั้ง 10 ข้อ ปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ทักษะการเน้นนำจุดมุ่งประสงค์ครูไปสู่แนวทางที่ต้องการ ทักษะการแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ทักษะการใช้หลักการประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ทักษะการใช้ภาษาและท่าทางการสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม ทักษะการสัมภาษณ์ ทักษะการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน ทักษะการควบคุมพฤติกรรมของคนที่จะมีผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน ทักษะการปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลและสถานการณ์ ทักษะการสร้างความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และทักษะการจัดให้ครูได้ส่งสันทน์ เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกันนอกเวลาราชการ

3. ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ปรากฏว่าความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อคำถามทั้ง 10 ข้อปรากฏว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ทักษะการกระตุ้นที่มุ่งงานให้ริเริ่มความคิดใหม่ๆ ทักษะ

การสร้างให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ทักษะการควบคุมคุณภาพผลงานของกลุ่ม
 ทักษะการชักนำให้สมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ทักษะ
 การพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้มีความรับผิดชอบต่อกัน ทักษะการประสานข้อมูล ความคิดและข้อเสนอแนะ
 ของสมาชิกกลุ่มให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ทักษะการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับ
 ผู้ร่วมงาน ทักษะการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและการให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็น ทักษะการ
 สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มตัดสินใจร่วมกันและทักษะการเป็นประธานในการประชุม

4. ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ปรากฏว่าความต้องการการเสริมทักษะ
 ทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อความ
 8 ข้อ ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการเสริมทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียง
 ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครู ทักษะการ
 จัดการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะและความสามารถของครู ทักษะการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูก้าวหน้า
 ในสาขาวิชาที่สนใจ เพื่อความรู้และวิธีการใหม่ ๆ มาพัฒนาการทำงาน ทักษะการใช้เทคนิควิธีการ
 ในการให้คำปรึกษาแก่ครูทั้งรายบุคคลและหมู่คณะ ทักษะการส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสพัฒนา
 ตามความรู้ความสามารถ ทักษะการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน ทักษะในการติดต่อ
 ประสานงานกับสถาบันและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และทักษะการแนะนำครูใหม่ที่เข้างานหน้าที่

5. ทักษะด้านการประเมินผล ปรากฏว่าความต้องการการเสริม
 ทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก สำหรับข้อความ
 ทั้ง 11 ข้อ ปรากฏว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ
 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอน ทักษะ
 การนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงงาน ทักษะการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลทางการนิเทศ
 การศึกษา ทักษะการช่วยครูในการประเมินผลงานของตนเองด้วยเทคนิคต่างๆ ทักษะการแนะนำ
 ช่วยเหลือครูในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม ทักษะการช่วยแนะนำครูในการนำ
 ผลการประเมินมาปรับปรุงมาตรฐานการเรียนการสอนและแนะนำแนวทางการศึกษาแก่นักเรียน ทักษะ
 การช่วยเหลือแนะนำครู / โรงเรียนในการวางแผน และดำเนินงานพัฒนามาตรฐานการวัดผล
 ประเมินผล ทักษะการเลือกใช้เครื่องมือประเมินผลที่เหมาะสม ทักษะการใช้วิธีการประเมินผลที่
 เหมาะสม ทักษะการประเมินผลตามกระบวนการในการปฏิบัติงาน ทักษะการช่วยเหลือแนะนำ
 โรงเรียนในการจัดทำคลังข้อสอบ

ผลการสรุปความต้องการการเสริมทักษะของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านกระบวนการกลุ่ม ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการประเมินผล ปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะด้านการประเมินผลมากที่สุด รองลงมาคือด้านความเป็นผู้นำ ด้านกระบวนการกลุ่ม ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์อำเภอในเขตการศึกษา 8 ดังกล่าวมาแล้ว พอจะอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการการเสริมทักษะในแต่ละด้าน ดังนี้

ทักษะด้านความเป็นผู้นำ จากผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทักษะด้านความเป็นผู้นำมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ศึกษานิเทศก์เป็นผู้นำทางวิชาการ การรอบรู้ในสิ่งที่จะต้องไปแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์เทศของศึกษานิเทศก์ และจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการณ์เทศการศึกษาด้วย เพราะบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์การได้ (ศรีัญญา วรกุลวิทย์, 2528) ถึงแม้ว่าศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีก็ตาม แต่วิทยากรต่าง ๆ ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วประกอบกับหลักสูตรประถมศึกษาก็ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีทางการศึกษาต่าง ๆ ก้าวหน้ามากศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าเหล่านั้นมาเสนอแนะต่อครู (สมาคมศึกษานิเทศก์, 2525) ในปัจจุบันครูส่วนใหญ่ออกจบการศึกษาระดับปริญญาตรี การจะยอมรับการณ์เทศจากศึกษานิเทศก์ซึ่งมีระดับการศึกษาเท่าเทียมกันนั้น ศึกษานิเทศก์จะต้องมีความรู้ มีความสามารถอย่างแท้จริง เพราะการณ์เทศการศึกษาโดยหลักการแล้วต้องการให้ผู้นิเทศและครู ทำงานร่วมกัน โดยปราศจากการบีบบังคับ (Eye, Netzer and Krey, 1971) การที่ศึกษานิเทศก์จะทำได้ครูยอมรับได้นั้น ศึกษานิเทศก์ต้องมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการให้ความช่วยเหลือครูได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้จากผลการวิจัยของสุชาติดา กรเพชรพาณิชย์ (2522) พบว่ามูลฐานอำนาจของนักวิชาการที่ทาให้ผู้อื่นเชื่อฟังและ/หรือปฏิบัติตามนั้นอำนาจความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นมูลฐานอำนาจ

ที่ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดการยอมรับมากที่สุด คือ ศึกษานิเทศก์คือนักวิชาการ ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้มาก หากศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงกว่าผู้รับการนิเทศ เป็น "ผู้นำ" อย่างแท้จริงย่อมสามารถให้การแนะนำต่างๆ ให้ครูเกิดการยอมรับได้ โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจอื่นใดมาบีบบังคับครู การปฏิบัติงานก็จะประสบผลสำเร็จ ศึกษานิเทศก์อาจเฝ้าจึงมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับสูง

ในจำนวนข้อต่างๆ ในทักษะด้านความเป็นผู้นำ ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์มีความต้องการการเสริมทักษะมากที่สุด คือ ทักษะการเขียนบทความทางวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เน้นการนิเทศทางไกลโดยใช้สื่ออื่นเป็นพิเศษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ทำให้โรงเรียนตั้งอยู่กระจัดกระจาย บางแห่งอยู่ในท้องที่ทุรกันดาร ศึกษานิเทศก์ให้การนิเทศได้ไม่ทั่วถึงและต่อเนื่อง ทนต่อความต้องการ การเขียนบทความทางวิชาการเป็นการนิเทศทางอ้อมที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้การนิเทศเป็นไปอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ เป็นระบบ (เดิม แยม์ เสมอ, 2531) แก้ปัญหาการนิเทศไม่ทั่วถึง และต่อเนื่องอันเกิดจากสภาพพื้นที่ได้ อีกประการหนึ่ง การเขียนบทความทางวิชาการเป็นการนิเทศทางไกลที่ปรากฏอยู่ในเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานในการเลื่อนระดับของศึกษานิเทศก์ด้วย ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการในเรื่องนี้อยู่ในระดับสูงสุด ในเรื่องการเขียนบทความทางวิชาการนี้ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2531) ได้กล่าวว่าผู้ที่สามารถเขียนบทความทางวิชาการได้ย่อมแสดงว่าผู้นั้นมีความเจริญทางปัญญาเพราะสามารถถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกหรือความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ศึกษานิเทศก์โดยคุณลักษณะแล้ว ซีซิล อี กู๊ด (Cecill E. Goods) กล่าวว่าควรมีปัญหาเหนือผู้อื่น ศึกษานิเทศก์จึงควรมีความสามารถในการถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ซึ่งในการเขียนบทความทางวิชาการนั้น ผู้จัดทำต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติอย่างละเอียด ศึกษาแนวทางการเขียน มีความตั้งใจ สนใจ และลงมือฝึกหัด จึงจะเกิดความชำนาญสามารถเขียนได้อย่างมีคุณภาพ (จินตนา ไบภาชชัย, 2531) ในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควรจะได้เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน โดยการจัดการอบรมให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติให้กับศึกษานิเทศก์หรือให้ศึกษานิเทศก์มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาลึกสูตรการเขียนบทความทางวิชาการในระยะสั้นจากสถาบันที่เปิดสอนเป็นพิเศษ เพื่อให้ศึกษานิเทศก์มีความรู้ มีทักษะ ผลิตงานขึ้นด้วยความมั่นใจในความสามารถของตน เป็นการนิเทศทางไกลที่ครูยอมรับและให้ความสนใจ สนองนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติได้ตาม

วัตถุประสงค์

นอกจากความต้องการการเสริมทักษะในการเขียนบทความทางวิชาการแล้วทักษะในด้านความเป็นผู้นำที่ศึกษานิเทศก์มีความต้องการเสริมที่น่าสนใจได้แก่ ทักษะที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เช่น ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนแนวใหม่ๆ ทักษะการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ทักษะการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีของการศึกษาใหม่ ๆ มาพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขณะนี้อยู่ในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 เป็นหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 กรมวิชาการได้มอบหมายภารกิจให้ศึกษานิเทศก์ชี้แจงอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรเพื่อร่วมกันวางแผนในการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2533) ซึ่งภารกิจที่ได้รับมอบหมายนี้เป็นไปตามบทบาทและงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น วินัย เกษมเศรษฐ (2521) และ แฮริส (Harris, 1985) ที่กล่าวว่าศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร และปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งการที่ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติตามภารกิจที่มอบหมายเป็นผลดีได้นั้น ศึกษานิเทศก์ต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนและการนำนวัตกรรมมาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ประกอบกับสภาพความต้องการการนิเทศของครูจากผลการวิจัยก็พบว่า ครูต้องการให้ศึกษานิเทศก์นิเทศด้านการเรียนการสอนโดยเน้นที่ตัวหลักสูตร เช่น ผลการวิจัยของ ชัชพงษ์ สุวรรณรักษ์ (2526) พิศวง อังศิริวัฒน์ (2529), ทรรษา ทับสี (2531) ด้วยเหตุนี้ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการการเสริมทักษะในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนและการนิเทศในระดับมากทุกข้อ

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ในจำนวนทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 10 ข้อ ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์ในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา เป็นอย่างยิ่ง เพราะการทำงาน ของศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ทำร่วมกับคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำร่วมกับครู ไม่ว่าศึกษานิเทศก์จะมีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิค วิธีการในการนิเทศดีเพียงใดก็ตาม ถ้าขาดมนุษยสัมพันธ์แล้ว ก็ยากจะนำความรู้ เทคนิค วิธีการไปถ่ายทอดแก่ครูให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้กล่าวไว้ เช่น ภิญญู สาธิต (2514) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา

เป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการมนุษยสัมพันธ์ซึ่งต้องการความชำนาญ ความอดทนและความพากเพียรเป็นอย่างมาก วาไรต์ บุนส์วาลด์ (2530) กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะ เป็นความสามารถในการเข้ากับคน ต้องรู้ว่าจะทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างไร จะมีวิธีการตั้งหรือจูงใจให้คนทำงานตามหน้าที่ได้อย่างไรและจะต้องเข้าใจหลักหรือทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ผลการวิจัยของ มณี พึ่งโต (2524) และ ถวิล วรรณปะ เก (2524) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์ ก็พบว่าศึกษานิเทศก์ควรมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด ซึ่งมนุษยสัมพันธ์เป็นกระบวนการในการจูงใจคนให้ร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีความพอใจเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนิเทศการศึกษานปัจจุบันได้ให้ความสำคัญต่อการนิเทศที่จะลึกถึงการเรียนการสอนซึ่งศึกษานิเทศก์กับครูจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในการดำเนินงานจะต้องให้ความระมัดระวัง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นอย่างมาก (สมาน อัสภูมิ , 2526) ผลการวิจัยของบลูมเบอร์เกอร์และอมิตอน (Blumberg and Amdon, 1965 อ้างถึงใน นิพนธ์ ไทยพานิช, 2532) พบว่า ครูมีความพึงพอใจในพฤติกรรมการนิเทศทางอ้อม เช่นการแสดงออกซึ่งการยอมรับในความรู้สึกนึกคิดของครู การยกย่องสนับสนุน มากกว่าพฤติกรรมทางตรงเช่นการให้ข้อมูลข่าวสาร การชี้แนะทางหรือออกคำสั่ง การวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมการนิเทศที่ผู้นิเทศส่วนใหญ่ใช้อยู่ในปัจจุบัน พฤติกรรมทางอ้อมที่กล่าวถึงก็คือพฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง ตามความคิดเห็นของทิสนา แชนมณี (ม.ป.ป.) ทำให้ทรงชนะว่าผู้ที่สามารถติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี บุคคลนั้นก็มักจะได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี จะช่วยทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ การติดต่อสื่อสาร การประสานงานที่ดี ศึกษานิเทศก์ต้องปฏิบัติงานในสังคมของครูเป็นจำนวนมาก จึงมองเห็นว่ามนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกัน ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก อีกประการหนึ่งที่ศึกษานิเทศก์ต้องการการเสริมทักษะทางกรรณิเทศในด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากอาจจะ เป็นเพราะศึกษานิเทศก์ต้องการพัฒนาตนเอง ในเรื่องบุคลิกภาพเพราะบุคลิกภาพมีความสำคัญมากที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลที่มีบุคลิกภาพดีนั้นเป็นผู้ประสบผลสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์เพราะบุคลิกภาพเป็นรอยยิ้มพิมพ์ใจแก่ผู้พบเห็น (สุชา จันทร์เอม, 2520) ผลการวิจัยของทศยา หงษ์สิทธิ์ (2531) ที่ได้ศึกษาบุคลิกภาพของศึกษานิเทศก์สังกัด สปช. เขตการศึกษา 6 พบว่าศึกษานิเทศก์อ่าเภอมีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว บุคลิกนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรณิเทศซึ่งงานนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์เป็นการพัฒนาบุคคล การพัฒนานั้นจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อได้พัฒนาตรงต่อปัญหาและความต้องการของผู้ถูกพัฒนา การที่ศึกษานิเทศก์

จะทราบปัญหาของครูได้ตรงตามความเป็นจริงก็ต้องใช้การพูดจา ได้ตาม การสร้างความคุ้นเคย
 ซอพอต่อกัน หากศึกษานิเทศก์มีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว ไม่ชอบที่จะพูดคุย พบปะผู้คนและไม่
 เข้าสังคมของครูแล้ว ศึกษานิเทศก์ก็จะทำงานได้ไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการที่ศึกษานิเทศก์มี
 ความต้องการการเสริมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในระดับมากทุกข้อก็แสดงว่า ศึกษานิเทศก์ได้เห็น
 ความสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับลักษณะงาน ซึ่งความต้องการเสริม
 ทักษะในด้านนี้ก็จะเกิดประโยชน์แก่ตนเองและต่อวิชาชีพด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อนำค่าเฉลี่ยระดับความต้องการการเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ เปรียบ
 เทียบกันแล้ว พบว่าความต้องการการเสริมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ศึกษานิเทศก์มีความต้องการ
 การเสริมทักษะอยู่ในอันดับสุดท้าย นั่นก็อาจจะ เป็นเพราะว่าในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง
 ศึกษานิเทศก์นั้น ได้ทำการคัดเลือกจากครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถดีเด่นภายในกลุ่มโรงเรียน
 ภายในอำเภอขึ้นมาตรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอ สภาพสังคมภายในกลุ่มโรงเรียนหรือภายใน
 อำเภอเป็นสังคมเล็ก ๆ ครูมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กันมาก ครูจึงมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็น
 อย่างดีแล้ว เมื่อมาปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอจึงมีความต้องการการเสริมทักษะใน
 ด้านนี้น้อยกว่าด้านอื่น ๆ แต่หากจะพิจารณารายละเอียดแล้วจะพบว่าในทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
 ทั้ง 10 ข้อ ศึกษานิเทศก์ต้องการการเสริมทักษะในเรื่องที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อน เช่น ทักษะ
 การโน้มน้าวใจครูให้ไปสู่แนวทางที่ต้องการ ทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการนิเทศ
 การศึกษา ทักษะการใช้หลักการประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ทักษะการใช้ภาษาและท่าทาง
 ในการสื่อความหมาย ทักษะการสัมภาษณ์ และ ทักษะการสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน ทั้ง
 นี้เพราะศึกษานิเทศก์มาจากครูผู้สอนเคยมีแต่ประสบการณ์ทำงานกับเด็กซึ่งดูใจได้ง่าย เมื่อมาทำ
 งานร่วมกับผู้ใหญ่จะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีให้เกิดขึ้นเพื่อให้ครูยอมรับ นั่นคือ และให้ความ
 ไว้วางใจ ศึกษานิเทศก์จึงต้องการการเสริมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับเทคนิควิธี
 การสร้างความสัมพันธ์มากกว่าทักษะที่เกี่ยวกับการปรับตนเอง สำนักงานคณะกรรมการการประม
 ติศึกษาแห่งชาติจึงควรให้ความสนใจสภาพความต้องการการเสริมทักษะของศึกษานิเทศก์ในประ
 เด็นนี้
 ามากและจัดการพัฒนาทักษะ เหล่านี้ให้เกิดขึ้นในตัวศึกษานิเทศก์ เพราะทักษะ เหล่านี้ไม่ใช่จะ
 กำหนดขึ้นได้แต่จะ เกิดจากการพัฒนาขึ้นในแต่ละบุคคล (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2532)

ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการ
 เสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก จากทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม 10 ข้อ ศึกษานิเทศก์อำเภอ

มีความต้องการการเสริมทักษะในระดับมากทุกข้อ ซึ่งทักษะด้านกระบวนการกลุ่มมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ต้องทำกับกลุ่มคนโดยมุ่งให้เกิดการปรับปรุงการสอนและการพัฒนาหลักสูตร การทำงานเป็นที่มาให้ผลงานดีกว่าการทำงานเดี่ยว (ทิตานา แชมมณี, ม.บ.บ.)

ศึกษานิเทศก์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะรู้วิธีการใช้พลังกลุ่มทำงานให้เกิดประโยชน์ หากขาดความสามารถในการทำงานร่วมกันแล้ว ไม่ว่าจะตั้งวัตถุประสงค์ไว้สวยงามเพียงไร มีบุคลากรที่มีความรู้สูงมาก มีกำลังเงินที่พร้อมมูล แต่ความสามารถในการทำงานร่วมกันไม่มี ย่อมจะไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น (คุรุปริทัศน์, 2532)

การร่วมกันเป็นกลุ่มไม่ใช่เพียงแต่จะนำบุคคลหลาย ๆ คนมารวมกันเท่านั้น แต่หมายถึงการรวมกลุ่มที่มีลักษณะของการร่วมกันทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน มีส่วนร่วมกันในการดำเนินงาน มีการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม มีการประสานงานกันในกลุ่มและมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ทิตานา แชมมณี, ม.บ.บ.)

ซึ่งในการทำงานกลุ่ม คิมบอล วิลส์ (Kimball Wiles, 1955) ได้จัดลำดับขั้นไว้ดังนี้คือ การตั้งความมุ่งหมายร่วมกัน การอภิปรายร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน การประเมินผลร่วมกัน และการตั้งความมุ่งหมายใหม่ร่วมกัน

ขั้นตอนในการทำงานกลุ่มดังกล่าว ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้ทำให้กลุ่มดำเนินงานตามกระบวนการ (Gwynn, 1974) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ 2533 ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ไว้ชัดเจนว่า ให้มีลักษณะการทำงานเป็นที่ตั้งนั้น ศึกษานิเทศก์ในฐานะผู้นำการปฏิบัติจึงควรมีทักษะในการปฏิบัติ เพื่อให้ทีมงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่ควรเห็นความสำคัญของกระบวนการกลุ่มเพียงแต่กำหนดให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นที่มาเท่านั้น แต่ควรให้ความสนใจและฝึกฝนให้ศึกษานิเทศก์ทำงานเป็นที่มาให้ได้ด้วย ทั้งนี้เพราะการทำงานเป็นที่มาเป็นเรื่องที่จำเป็น ต้องพัฒนาให้มีทักษะ เพราะคนไทยจำนวนมากยังขาดคุณสมบัติของการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (ทิตานา แชมมณี, ม.บ.บ.)

ซึ่งเรามักจะได้ยินคำเปรียบเปรยถึงเสมอว่าคนไทยทำงาน 1 คนสามารถสู้ชาติอื่นได้ถึง 10 คน แต่ถ้าคนไทย 10 คนสู้กับคนชาติอื่นเพียง 1 คน ก็อ้าวแพ้เขาได้

ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ผลวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก จากข้อความทักษะด้านการบริหารงานบุคคล 8 ข้อ

ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในระดับมากทุกข้อ ซึ่งในด้านการบริหารงานบุคคลนี้ศึกษานิเทศก์มีบทบาทในเรื่องของการพัฒนาคนที่คัดเลือกเข้ามาแล้ว การให้คำปรึกษาและการประสานงานตามความมุ่งหมายของงานนิเทศการศึกษาซึ่งปรากฏในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2533 ข้อ 4 และ ข้อ 5 ศึกษานิเทศก์จึงเห็นความสำคัญของการบริหารงานบุคคลว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการบริหารงานใด ๆ ก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่าเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญและยุ่งยากที่สุด (สมาน รังสิโยภกฤษณ์ , 2522) การปฏิบัติการบริหารงานบุคคลของศึกษานิเทศก์ เป็นการจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เกิดผลดี ขณะเดียวกันบุคลากรเหล่านั้นจะต้องมีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหน่วยงาน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและต่อตำแหน่งของตนซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวต้องอาศัยทักษะหลายประการทั้งการให้ความรู้ ส่งเสริมสนับสนุน ให้กำลังใจ ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกข้อ อีกประการหนึ่งการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพนั้นอาศัยกิจกรรมการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือ ซึ่งการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรของศึกษานิเทศก์ในปัจจุบัน ผลการวิจัยของประเสริฐ ศรีถาวร (2531) พบว่า กิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่จัดขึ้นในการนิเทศงานพัฒนาหลักสูตร งานการเรียนการสอน งานวิเคราะห์วิจัย งานวัดผลประเมินผล งานพัฒนาบุคลากรและงานบริการ ใช้กิจกรรมนิเทศคล้ายคลึงกันคือ การประชุมกลุ่ม การบรรยายที่มีสื่อประกอบและการบรรยาย ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ให้ประสบการณ์ต่ำ (Ben M. Harris , 1963) ศึกษานิเทศก์จึงมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงควรให้ความสนใจเสริมทักษะในด้านการบริหารงานบุคคลให้กับศึกษานิเทศก์ เพื่อให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมาก จากข้อคำถามทักษะด้านการประเมินผล 10 ข้อ ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นความสำคัญของการประเมินผลทั้งนี้ เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ต้องดำเนินไปตามกระบวนการมีการศึกษาสภาพปัญหา วางแผนกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา การประเมินผลงานจะเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการดำเนินงานต่อไป หากศึกษานิเทศก์มีทักษะด้านการประเมินผลก็จะตีค่าผลงานได้ถูกต้อง แม่นตรง การพัฒนางานก็จะมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาระดับความต้องการการเสริมทักษะด้านประเมินผลทุกข้อ พบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะมาก

ในเรื่อง ทักษะการวิจัยรูปแบบการเรียนการสอน และทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงาน
 อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการวิจัยเป็นงานที่กำลังเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก
 อมรชัย ตันติเมธ (2522) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือ
 ของการบริหารการศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและแนวความคิดมาประกอบ
 การพิจารณา กำหนดนโยบายการบริหาร การวางโครงการและแผนงานให้ถูกต้อง แม่นยำ
 รวดเร็วและประหยัด ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษา
 ให้ดีขึ้น ศึกษานิเทศก์เป็นผู้บริหารงานวิชาการ ดังนั้นศึกษานิเทศก์ที่จะปฏิบัติงานให้เกิดผลดีควร
 รู้จักทวิวิจัย (ยุพิน พิพิธกุล , 2522) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 ก็ได้กำหนดให้ศึกษานิเทศก์อำเภอมีหน้าที่วิจัยรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ ๆ แต่ผลการวิจัยเกี่ยวกับ
 การปฏิบัติงานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์ของ วนิดา เลิศกมลกาญจน์ (2526) , จเร เฉลิมวงศ์
 (2529) , จรัส สุทธิพันธ์ (2531) และณรงค์ หิตโกเมธ (2532) พบว่าทั้งการปฏิบัติเกี่ยวกับ
 การวิจัย การสนับสนุนให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนวิเคราะห์วิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัย
 ศึกษานิเทศก์อำเภอปฏิบัติน้อย ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
 การวิจัยทางการศึกษาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ขาดงบประมาณ การนำผลการวิเคราะห์วิจัยไปใช้
 ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนมีน้อย ขาดคู่มือเอกสารในการดำเนินงานด้านการทดลอง
 ศึกษานิเทศก์อำเภอจึงมีความต้องการการเสริมทักษะด้านนี้อยู่ในระดับมาก ดังนั้น สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์อำเภอได้เข้าศึกษา
 ต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ในหลักสูตรที่มีการฝึกปฏิบัติการวิจัย เพราะการจะทำการวิจัยได้นั้น
 ไม่ใช่เกิดจากการเข้ารับฟังการบรรยาย หรือการเข้ารับการอบรม 4 - 5 วัน ดังที่ ไพฑูรย์
 สีนลรัตน์ (2530) กล่าวว่า การวิจัยแต่ละครั้ง แต่ละเรื่องย่อมมีกระบวนการและขั้นตอนเฉพาะ
 ของตนเอง ผู้ที่จะเข้าใจขั้นตอนและปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี คือ ผู้ที่ลงมือทวิวิจัยด้วยตนเอง
 ดังนั้นหากศึกษานิเทศก์ได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองก็จะเกิดทักษะได้ ทักษะด้านการประเมินผลที่ศึกษา
 นิเทศก์ต้องการการเสริมทักษะในระดับมาก ที่น่าสนใจควรนำมาอภิปราย อีกข้อหนึ่ง คือ ทักษะ
 การสร้าง เครื่องมือวัดผลประเมินผล การนิเทศการศึกษา ซึ่งปัญหาอุปสรรคของการนิเทศการศึกษา
 ที่ยกขึ้นมากล่าวกันเป็นประจำคือการขาดเครื่องมือนิเทศการศึกษา ขาดทักษะการสร้างเครื่องมือ
 ไม่ใช่เครื่องมือในการนิเทศ (เต็ม แยมเสมอ , 2530) ผลการวิจัยของณรงค์ หิตโกเมธ
 (2532) พบว่าศึกษานิเทศก์ระบุว่า การพัฒนาด้านเทคนิค วิธีการนิเทศและการสร้างเครื่องมือ
 นิเทศนั้นเป็นการอบรมศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่แล้ววิทยากรจะให้เนื้อหาดีมาก แต่ขาดเทคนิควิธีการ
 ผลการวิจัยครั้งนี้ ศึกษานิเทศก์อำเภอจึงมีความต้องการการเสริมทักษะการสร้างเครื่องมือ

วัดผลประเมินผลการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมากด้วย อย่างไรก็ตามความต้องการการเสริมทักษะดังกล่าวถึงแม้จะจัดอยู่ในระดับมาก แต่ก็ใกล้เคียงกับความต้องการการเสริมทักษะข้ออื่น ๆ ในด้านเดียวกัน

สรุป

ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจะ เห็นว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ทักษะด้านการประเมินผล ทักษะด้านความเป็นผู้นำ ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทักษะทางการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์ต้องการการเสริมเน้นในทักษะด้านที่ศึกษานิเทศก์จะต้องแสดงออกซึ่งความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานการเรียนการสอนของครู เพราะทักษะทั้งสองด้านเป็นทักษะที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการประเมินผล การใช้หลักสูตรของครู อันเป็นภารกิจหลักของศึกษานิเทศก์ ถ้าหากศึกษานิเทศก์มีความรู้ความสามารถเสนอแนะแก่ครูได้อย่างเชี่ยวชาญย่อมจะทำให้ครูมีความศรัทธาเชื่อถือและยอมรับนับถือในตัวศึกษานิเทศก์ ซึ่งในปัจจุบันศึกษานิเทศก์ปฏิบัติการนิเทศในลักษณะของการนิเทศทั่วไปมากกว่าการนิเทศการสอน ดังที่ วันเพ็ญ อัดตสัมพันธ์ (2531) กล่าวในบทความเรื่องหนึ่ง ว่า

...ครูมีความรู้สึกว่าศึกษานิเทศก์ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้เขาแต่กลับรู้สึกว่าศึกษานิเทศก์จะเป็นบุคคลที่ตีแต่พูด แต่ทำไม่ได้ การที่ศึกษานิเทศก์ไปโรงเรียน เป็นการไปเพิ่มภาระให้ครู ครูจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นปัญหามากในการนิเทศการศึกษา เพราะทัศนคติเปรียบเสมือนประตูหรือกำแพงกั้นมิให้ศึกษานิเทศก์เดินเข้าไปในโรงเรียน ปัจจุบันนี้ศึกษานิเทศก์ทำงานการเรียนการสอนได้เพียงการชนสมบัติที่มีค่าไปทิ้งไว้หน้าประตูโรงเรียนหรือหน้าห้องเรียน ครูยังไม่ยอมเปิดประตูเพื่อขนเอาสมบัตินั้นไปใช้ประโยชน์...

จะเห็นว่าสภาพที่กล่าว เป็นสภาพที่ครูไม่ยอมรับศึกษานิเทศก์ ถ้าจะพิจารณาตามหลักจิตวิทยาแล้ว จะเห็นว่า ความต้องการที่จะเสริมทักษะทางการนิเทศให้กับตนเองของศึกษานิเทศก์นั้น เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไปตามทฤษฎีของมาสโลว์ (A Theory of Need Gratification) ที่ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์จากขั้นต่ำสุดไปสู่ขั้นสูงสุดเป็น 5 ขั้น

ด้วยกัน ความต้องการขั้นที่ 4 คือ ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น (Self Esteem Needs) เป็นความรู้สึกที่อยาก让别人เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ ซึ่งความต้องการนี้จะ เป็นแรงผลักดันทางธรรมชาติที่ทำให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสนองความต้องการ เมื่อศึกษานิเทศก์แสดงออกซึ่งความต้องการเช่นนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศึกษานิเทศก์ ควรให้ความสนใจและจัดสนองให้ตรงกับความต้องการ อันจะเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียนอันเป็นเป้าหมายหลักในการนิเทศการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะ เน้นในด้าน การประเมินผลและด้านความเป็นผู้นำ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน เขตการศึกษา หรือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะทางการ นิเทศให้กับศึกษานิเทศก์ โดยกำหนดหลักสูตรให้สนองกับความต้องการของศึกษานิเทศก์
2. จากผลการวิจัยศึกษานิเทศก์อำเภอมีความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศทั้ง ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านกระบวนการกลุ่ม ด้านการบริหารงานบุคคลและ ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงควรจัดอบรมเสริมทักษะทางการนิเทศด้านต่างๆให้กับศึกษานิเทศก์
3. ศึกษานิเทศก์อำเภอควรพัฒนาทักษะให้กับตนเอง โดยเข้ารับการฝึกอบรมในหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นหรือ ศึกษา ค้นคว้า เทคนิค วิธีการ ฝึกปฏิบัติการด้วยตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยในเรื่องที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนี้กับประชากรกลุ่มอื่นเช่นศึกษานิเทศก์ ระดับจังหวัด ศึกษานิเทศก์ระดับเขตและศึกษานิเทศก์ระดับกรม
2. ควรศึกษาความต้องการการเสริมทักษะทางการนิเทศของศึกษานิเทศก์ในระดับ ประเทศและ เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการของศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรม เพื่อเสริมทักษะทางการนิเทศมาแล้วกับศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม
3. ควรศึกษาว่าศึกษานิเทศก์อำเภอมีทักษะทางการนิเทศด้านใด เพียงใด